

MEDLEMSBLAD

for

AUSTMARKA

HISTORIELAG

Nr. 7.

JUNI 1980

FORORD.

I forrige nummer ble det etterlyst gamle papirer. Magne Neset reagerte raskt, og kom med interessante saker. De blir omtalt denne gang. Vi har også fått løfte om flere andre papirer fra annet hold, det håper vi kan komme til neste gang. Hovedstykket denne gang kommer fra Rudolf Bråten. Hans innlegg inneholder virkelig interessant stoff.

Ellers har vi med to rapporter fra møter der laget har vært representert. Det ser ut til at historiarbeidet seiler i medvind for tiden.

Av avisene går det fram at det er utbyggingsplaner ved Holmen og Sikåa. Begge steder er det interessante historiske ting. Her må historielaget følge nøye med slik at verneinteressene blir tatt tilstrekkelig hensyn til.

Denne gangen hadde vi overflod av stoff, slik at noe må stå over til neste gang.

Finn Åberg.

VERDIFULLE GAVER TIL HISTORIELAGET.

Fra Rudolf Bråten har laget mottatt en omfattende samling av historisk materiell som omfatter Austmarka og Brandval Finnskog, en del også fra Grue Finnskog.

Det er faktisk et helt livsverk av historisk forskning som Bråten her har overlevert til historielaget. Samlingen omfatter utskrift fra folketellinger, rettsprotokoller og kirkebøker, gamle kart, korrespondanse, egne nedtegnelser, fotografier osv. Samlingen beviser at det var en verdig mottaker som fikk Kongsvinger kommunens kulturpris for 1979.

Det historiske materialet er oversiktlig samlet i ringpermer, åtte store i alt, med

innholdsregister til hver. Det forteller litt om omfanget at registret omfatter hele 28 sider.

Bråten har dessuten gitt en del ting til laget: Neverkont, kniv med neverslir, bukkehorn, kløvsadel og et gammelt fotoapparat.

Det som Rudolf Bråten har ofret av tid og penger på forskning vil nå komme historielaget til gode. Vi kommer til å gjengi deler av dette stoffet i medlemsheftet i tida framover.

Vi sier med dette hjertelig takk til Rudolf Bråten.

Åge Sørmoen.

NYTT FRA LAGET.

Årsmøte den 30. mars.

Søndag den 30. mars ble det holdt årsmøte på biblioteket. Det møtte 14 medlemmer, noe en må si seg fornøyd med, selv om oppslutningen kunne ha vært større. Både årsberetning, regnskap og budsjettforslag ble enstemmig vedtatt, likeledes valgkomitéens forslag som var følgende: Formann Rolf Amundsen, nestformann Åge Sørmoen, kasserer Henry Tangen, sekretær Andreas Aafloen, styremedlem Pål Skullerud. Varamenn til styret Sissel Melbye, Roger Linna og Eivind Pramm. Komite for Smedhaugen: Oddvar Jakobsen, Eivind Pramm, Ola Bottilsrud og Oskar Eng. Komite for kjerkevegen: Syver Gylterud, Olav Iversen og Arne Sundheim. Komite for medlemsbladet: Rolf Amundsen og Finn Åberg. Revisorer: Einar Solbergseter og Gunnar Tangen. Valgkomite: Oddvar Jakobsen, Finn Åberg og Oskar Eng. Det ble opprettet to nye komiteer: Komite for fotografering: Arne Vestgård, Christen Larsmoen og Henry Tangen. Arrangementskomite for Finnstigmarsjen: Svein Lia, Sissel Melbye, Knut Haugen, Kjell Bjørndalen, Kjell Sørmoen, og i tillegg kommer styret.

Det hadde kommet henvendelse fra kulturkontoret om å komme med forslag til fredning av særpregede

bygninger. Det er blitt sendt inn følgende forslag fra oss: Husmannsplassen Abborhøiden på Varaldskogen, bua og badstua på Varaldskogen nordre, steinhvelvkjeller på Varaldskogen søndre, Holmen mølle på Austmarka og gammel låve på Nordsetra ved Kjerret.

Møtet ble avsluttet med kaffe og kaker, samt at Arne Vestgård viste oss en rekke lysbilder, blant annet fra den utflukten vi hadde sist sommer.

Økonomien

Historielaget fikk i år kr 3000,- i kulturmidler. Det er pr 15/6 - 1980 66 medlemmer, så vi ligger bra i rute i forhold til det budsjetterte som var 70.

Sommerutflukt.

Vi hadde styremøte søndag den 15. juni, der det ble bestemt detaljer for årets utflukt. Se annonse siste side.

Rolf Amundsen.

SAMRÅDNINGSMØTE I ALVDAL 31. mai 1980.

Som representant fra Austmarka Historielag deltok Henry Tangen. Av saker som ble drøftet var om det skulle stiftes et fylkesutvalg, som ville være et bindeledd mellom historielagene og fylket. Det gjaldt bl.a. bidrag fra fylket til historielagene, som da vil bli lettere å få hvis det ble opprettet et fylkesutvalg. Det ble vedtatt å sende saken til historielagene til uttalelse, og så ta saken opp på neste samrådningsmøte.

Søndag ble det arrangert busstur til Folldal gruber, som nu er nedlagt, samt til Hjerkinne nye gruber, en helt igjennom interessant tur.

Henry Tangen.

REISEBESKRIVELSE FRA FINNSKOGEN

Det fins ei lita bok oversatt fra finsk til svensk, som handler om 3 reiser på finnskogene, av de finske studentene Torsten G. Aminoff i 1871, Väinö Salminen i 1905 og Lauri Kettunen i 1907. De skulle blandt annet studere hvordan det sto til med det finske språket. Det blir på den norske siden Aminoffs studier fra 1871 som interesserer mest, da det framkommer ting som i hvert fall ikke jeg har hørt omtalt eller beskrevet før.

Han kom gjennom Gunnarskog, Aksland og Bogen, men over alt var finnene gått over til svensk tale. Skolene og kirken presset på. I Timbones bodde det forsvenskede finner av slektene Ronkainen og Hokka (Hokkainen?).

På et torp som hørte til byen Timbones, fantes en finsk kvinne fra norske siden som talte klart og flytende finsk, glad for å kunne tale sitt morsmål med noen. Hun forklarte at det finske språket var bevart bedre på norske siden. Der fantes en omgangsskolelærer som var utdannet, finnen Juho Ræisänen. Da besluttet Aminoff å reise over på norske siden. I Bogen bodde ca. 500 personer, av dem var det noen få kvinner som behersket det finske språket. Den 70 år gamle Maisa Heikensdatter Kavalainen fortalte at Bogens første beboer var Reittu Kavalainen, og hun trodde at hun selv stammet derfra i 5. ledd. Ei gammel kone i Nerkelands-torpet skulle ha fortalt til en annen at den første beboeren var Grils Mattinpoika Kavala, som kom flyttende 1609 fra Rautalampi med 12 sønner og 2 døtre.

Fra Bogen gikk reisen etter Varaldsjøen til Ræisänenens svoger, som var landhandler, og bodde ved vestre stranden av Varaldsjøen. Der var det ingen som talte finsk lenger. Derfra var det mange som reiste til Amerika. Der traff

